

комунікацій дасть можливість до опанування та розширення обсягу поширення інформації у важкодоступні гірські райони регіону.

Використані джерела інформації:

1. Світова економіка: соціально орієнтований підхід: Навч. посібник для студентів екон. спеціальностей / В.В. Козловський, Е.А. Лутохіна; під ред. Е.А. Лутохіної. - М.: ІОЦ Мінфіну, 2005. – 352 с.
2. Уткін А.І. Глобалізація: процес і осмислення / А.І. Уткін. - М.: Логос, 2001. -С. 253
3. Вікіпедія - [Електронний ресурс].
4. Розміщення продуктивних сил України. За ред. Є.П.Качана. – К.: Вища школа, 1997.
5. Яковець Ю.В. Глобалізація та трансформація ринкової економіки / Ю.В. Яковець. - СПб.: Изд-во СПбГУЕФ, 2004. - 404с.
6. Журнал «Закарпаття» Науково-популярне видання про історію, сучасність, перспективи краю. – 2012. - №5. - [Електронний ресурс].

УДК 330.131.7 (477.87)

Бондаренко В.М.,
к.е.н., с.н.с., старший науковий співробітник
Закарпатського регіонального центру
соціально-економічних і
гуманітарних досліджень НАН України,
доцент кафедри міжнародного бізнесу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

Черленяк І.І.,
д.н.держ. упр., с.н.с., завідувач кафедри міжнародного бізнесу
та менеджменту ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

Сембер С.В.,
к.е.н., доцент, директор Закарпатського регіонального центру
соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України,
професор кафедри фінансів ДВНЗ «УжНУ»

ОЦІНКА ВПЛИВУ РИЗИКІВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

У статті розроблено аналітичний підхід до оцінки впливу ризиків джерелами яких є коливання параметрів зовнішнього (міжнародного) економіко-фінансового середовища та внутрішньо-країнного середовища на кінцеві результати діяльності суб'єктів бізнесу. На прикладі Закарпатської області показано можливості застосування розробленого підходу, і як результат, визначено рівні чутливості бізнесу до коливань параметрів середовища їх функціонування за видами діяльності. Сформовано висновки з приводу стійкості суб'єктів бізнесу в розрізі галузевої належності в умовах впливу кризи.

В статье разработан аналитический подход к оценке влияния рисков внешнего и внутреннего окружения на результаты их деятельности. На примере Закарпатской области применен разработанный подход и определены уровни чувствительности

бизнеса за отраслями к колебаниям среды их функционирования. Сформированы выводы по поводу стойкости видов бизнеса к выживанию в условиях влияния кризиса.

The analytical approach to evaluation the risks influence on the final results of subjects of business activity in the external (international) and the internal country environment is worked out. The possibilities of implementing this approach are shown on the example of Transcarpatian region. As a result, the levels of business sensibility to the fluctuations in functioning environment of subjects of business are defined according to their fields. The conclusions are made as to the stability for types of business to survive in terms of crisis.

Постановка проблеми. Внаслідок фінансово-економічної кризи упродовж 2008-2009 рр. в Україні в цілому спостерігалася негативна динаміка зовнішньої торгівлі товарами. Зокрема, обсяги експорту-імпорту товарів до країн ЄС у I півріччі 2009 року порівняно з аналогічним періодом минулого року становили 46% та 47,4%, відповідно 3959 млн.дол. та 6631 млн.дол.США. Негативне сальдо складало 2672 млн.дол. (у I півріччі 2008р. - 5390,4 млн.дол., коефіцієнт покриття експортом імпорту складав 0,61 [15]). А уже в I півріччі 2010 р. в зовнішній торгівлі товарами між Україною та країнами-членами ЄС відбулося збільшення обсягів вітчизняного експорту на 45,3%, імпорту з країн ЄС – на 22,5% порівняно з аналогічним періодом 2009 р. Це означає, що суб'єкти вітчизняного бізнесу внаслідок кризи витіснялися із стабільно освоєних ринків. До того ж, згортання обсягів вітчизняного бізнесу відбувається не на користь акторів вищих технологічних укладів. Адже, вагому частку товарної структури українського експорту до країн ЄС в після кризовий 2010 рік склали чорні метали (31,1%), руди, шлаки та зола (11%), електричні машини (9,4%), а основою товарного імпорту з країн ЄС в 2010 стала продукція галузей IV технологічного укладу (механічні машини (11,8%), електричні машини (9,4%), фармацевтична продукція (8,1%) [16].

Кризові явища у зовнішньо-організаційному середовищі суб'єктів вітчизняного бізнесу викликають коливання параметрів діяльності цих суб'єктів близьких до критичних для самозбереження цих суб'єктів. Ці коливання-збурення мають певну кореляцію з динамікою розгортання та затухання фінансової (або фінансової кризи) яка служить додатковим джерелом ризиків для діяльності суб'єктів бізнесу.

У кожній економічній ситуації завжди виникає питання про рівень ризику, межі допустимого і критичного ризику, наслідки та характер його впливу на кінцеві результати. Вирішення всіх цих проблемних питань можливе лише при оцінці чи аналізі впливу ризику співвідносно із джерелом походження ризику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню переваг та недоліків методів оцінки ризиків присвячено низку наукових праць: Страхарчук В.П. [17]), Попкова К.О. [11], Андрушків Б.М., Паляниця В.А. [6], Доценко І.О. [8]. Ґрунтовними дослідженнями, що присвячені оцінці підприємницьких ризиків України та її регіонів є: праця Сливоцького А.

[14], Матеріали круглого столу «Зелена карта малого бізнесу України: оцінки та перспективи шляхів розвитку [10] та публікації: Білої С.О. та ін. [13]. У розроблених стратегіях регіонів України (в тому числі і Регіональній стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 року [12]) визначено основні ризики реалізації стратегічних пріоритетів, однак самої оцінки масштабів впливу цих ризиків не здійснено. Питання застосування методів математичної статистики як інструменту для оцінки впливу ризиків на очікувані результати діяльності розглядали Гаращук О.В., Целіна Н.О., Мельниченко О.Д. [7], Дубровін В. І., Льовкін В. М. [9] та інші.

Серед зарубіжних джерел слід виділити: Стенлі Е. [5], Aswath Damodaran Stern School of Business [1], Palepu, Krishna G., and Paul M. Healy [2], Sarasvathy D. K., Herbert A. Simon, and Lester Lave [4], Rosemann, Michael, and Michael zur Muehlen [3] та інші.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Віддаючи належне існуючим напрацюванням вчених щодо теоретичних, методичних та прикладних засад ризик-менеджменту, варто зазначити, що багато проблем ще не розв'язано, а кризові явища в економіці сприяють їх загостренню та засвідчують *актуальність їх* вирішення. На даний період часу не вироблено комплексної кількісної чи якісної, оцінок міри системи ризиків у розрізі видів діяльності якогось регіону/території і Закарпатської області. Зокрема, тих ризиків, які рефлексивно зв'язані з «хвилями» кризових процесів «зовнішнього масштабу» та кореляційно зв'язані з джерелами ризиків внутрішнього середовища. До цього часу лише фрагментарно визначено види ризиків, які притаманні конкретним галузям діяльності у контексті забезпечення основних критеріїв економічного розвитку, однак не визначено наскільки ризики пов'язані із зовнішніми кризовим явищами та впливають на кінцеві результати діяльності бізнес-структур. Тобто, як ризики впливають на результати діяльності суб'єктів бізнесу у таких зрізах: очікувані обсяги продукції, зайнятість, оплата. продуктивність праці.

Метою даного дослідження є адаптація методики оцінки чутливості бізнесу до впливу ризиків «індукованих» як зовнішніми кризами, так і внутрішніми по відношенню до суб'єкту «джерелами» на основні методів математичної статистики та апробація цієї методики на прикладі суб'єктів бізнесу Закарпатської області.

Виклад основного матеріалу. Передбачення ризиків, що виникають для акторів бізнесу на основі очікувань кризових явищ є надзвичайно важким завданням, адже самі кризи, зокрема фінансову кризу 2008-2009 років майже ніхто із серйозних економістів не очікував. Але можна ставити проміжне завдання: прогнозувати динаміку рівня ризиків вже після розгортання етапів фінансової кризи. Для цього потрібно дослідити обернену задачу аналізу відгуку параметрів діяльності суб'єктів бізнесу на

«етапи ударів» кризи. Нами обрано відповідні часові лаги або періоди реакції суб'єктів бізнесу на зміну дієвості фінансових механізмів, інститутів та потоків які відбулися внаслідок розгортання кризи 2008-2009 рр. Для об'єктивізації міри чутливості реагування параметрів бізнесової діяльності на вказані зміни або їх відсутність статистична оцінка міри впливу ризиків у розрізі вибраних напрямів економічної діяльності Закарпатської області за коливаннями результуючих індикаторів розвитку бізнесу нами була здійснена у двох часових проміжках: докризовий етап 2001-2005рр. та кризою обтяжений етап 2006-2011рр.

Обрана нами послідовність оцінки впливу ризиків на результати діяльності бізнесу території чи у розрізі видів діяльності є такою:

- вибір критеріїв оцінки впливу ризиків на кінцеві результати діяльності бізнесу (як критерії можна брати кінцеві результати діяльності підприємств: фінансові результати, обсяг реалізованої продукції і т.д.);

- формування статистичної бази даних у розрізі видів діяльності бізнесу чи вибраної території;

- розрахунки показників: математичне сподівання, середньоквадратичне відхилення та коефіцієнт варіації у розрізі вибраних періодів часу (загальна кількість проаналізованих показників у часових періодах – 72);

- аналіз розрахункових даних за вибраними кінцевими результатами та порівняння їх з нормативними значеннями;

- формування матриці чутливості бізнесу до змін зовнішнього та внутрішнього оточення та розробка висновків щодо стійкості видів бізнесу;

- опитування фокусних груп із представників бізнесу з метою виявлення основних факторів-ризиків.

До розгляду було взято показники, які характеризують результати діяльності бізнесу підприємницького сектору області в цілому: випуск, зайнятість, середня заробітна плата та виробіток за одну годину (як показник продуктивності). Для прикладу було обрано три комплексні напрями розвитку економіки Закарпатської області: агропромисловий (АПК) та лісопромисловий комплекс (ЛПК) та машинобудування (МБ). Саме ці види діяльності формують левову частку РДВ регіону.

У даній статті буде представлено безпосередньо кінцеві результати зазначеної вище методики, а саме два останні етапи.

За результатами оцінки міри ризикованості підприємницького сектору регіону в цілому за видами діяльності/пріоритетними напрямами та кінцевими результатами їх роботи, можна сформувати результуючу карту впливу ризиків середовища на результати діяльності підприємств у вигляді таблиці 1.

З таблиці 1 чітко видно, що є певні відмінності реагування бізнесу на зміни у зовнішнього та внутрішнього оточення, а саме:

- у сфері зайнятості у 2006-2011 роках чутливими до кризових впливів виявилися всі пріоритетні напрями (за винятком АПК), оскільки коефіцієнти впливу ризиків збільшилися;

- види діяльності «сировинного спрямування», а саме лісове господарство та сільське господарство у кризовий період не зазнало відчутних негативних зовнішніх впливів щодо зайнятості, а галузі «обробки»

навпаки – суттєво збільшили коефіцієнти ризиків за кількістю працюючих. Однак, на нашу думку, розвиток галузей сировинного спрямування виправдовується лише у короткостроковій перспективі і суперечить концепції сталості;

- оцінка стійкості підприємств до впливу ризиків на обсяги випуску засвідчила життєздатність визначених напрямів економічного розвитку регіону та їх спроможність до діяльності і у кризовий період економіки;

- щодо заробітної плати, то у 2006-2011 роках, на відміну від 2001-2005 років вплив факторів-ризиків підприємств, що пов'язані із її забезпеченням були меншими у першому випадку.

Такі обставини можна пояснити декількома причинами: інфляційними процесами (про що відзначили і представники експертних груп), високою часткою оплати праці в тіні, зміна соціальної політики, покращення дисципліни виплати та розмірів заробітних плат за рахунок оптимізації кількості зайнятих;

- продуктивність, на нашу думку, є найкращим показником ефективності/результативності роботи підприємств. За результатами оцінки видно, що у 2006-2011 роках виробіток на одну людину у всіх галузях та напрямках суттєво зріс, однак рівні впливу ризиків залишилися високими як і попередньому періоді, тобто підприємства оптимізували виробничі процеси, скоротили трудомісткість продукції та забезпечили достатньо високий рівень ризик-менеджменту.

Аналіз пріоритетних напрямів за коливанням показника «кількість зайнятих» показав, що зазначені сфери діяльності є дійсно значимими у забезпеченні зайнятості, однак кризові процеси вказали на зменшення їх спроможності у підтримці докризового рівня аналізованого показника. Лише машинобудування, враховуючи тенденції 2006-2011 років, змогло б збільшити очікувані показники зайнятості та зменшити при цьому вплив кризових явищ.

Основними факторами високих рівнів ризиків *щодо зайнятості*, на думку підприємств регіону (опитування проводилося в Закарпатському регіональному центрі соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України у 2011-2012 роках) є некваліфіковані працівники, відтік людських ресурсів, старіння робочої сили.

Таблиця 1.

Рівень впливу ризиків середовища на результати діяльності підприємств Закарпатської області

Критерії	2001-2005			2006-2011		
	АПК	ЛПК	МШК	АПК	ЛПК	МШК
Зайнятість	Високий: (0,36) ВХП (0,04) СГ (0,29)	Помірний: (0,20) ЛГ(0,14) ОД (0,08)	Помірний (0,12)	Помірний: (0,15) ВХП (0,11) СГ (0,16)	Помірний: (0,23) ЛГ(0,05) ОД (0,20)	Помірний (0,14)
Випуск	Помірний (0,16) ВХП (0,40) СГ (0,09)	Високий: (0,27) ЛГ(0,33) ОД (0,23)	Високий (0,88)	Помірний: (0,14) ВХП (0,29) СГ (0,18)	Помірний: (0,23) ЛГ(0,30) ОД (0,21)	Високий: (0,33)
Оплата праці	Високий (0,43) ВХП (0,38) СГ (0,52)	Високий: (0,40) ЛГ(0,41) ВМ (0,50) ОД (0,33)	Високий (0,50)	Помірний (0,26) ВХП (0,26) СГ (0,26)	Помірний (0,24) ЛГ(0,29) ВМ (0,29) ОД (0,20)	Високий (0,31)
Продуктивність	Високий: (0,35) ВХП (0,51) СГ (0,54)	Високий: (0,41) ЛГ(0,46) ОД (0,49)	Високий (0,86)	Високий: (0,38) ВХП (0,66) СГ (0,34)	Високий: (0,42) ЛГ(0,34) ОД (0,62)	Високий (0,69)

Пояснення до таблиці: СГ – сільське господарство, ВХП - виробництво харчових продуктів, напоїв, ЛГ – лісове господарство, ОД - оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів (формують види компелсів); (0,35) – коефіцієнти варіації результуючих показників підприємницького сектору регіону.

Джерело: розроблено авторами на основі розрахунків за даними Головного управління статистики у Закарпатській області

Серед названих підприємствами факторів ризиків, що найбільш негативно позначилися на скороченні *обсягів випуску* у вибраних галузях були: неплатоспроможність підприємств, недостатність кредитних ресурсів, застарілі системи контролю якості продукції, зношеність/відсутність сучасної інфраструктури, енергозатратне обладнання, неефективна збутова політика, зміна політичного курсу країни, зміна податкової політики, зміни в законодавстві, нестійкість коливання валютного курсу, неплатоспроможність/банкрутство партнерів, недоступність кредитів, зменшення попиту на продукцію, відсутність вітчизняних постачальників потрібної сировини та напівфабрикатів, неплатоспроможність населення.

Причинами високих ризиків у *оплаті праці* та відповідному рівні її забезпечення на думку опитаних представників бізнесу є: неефективна політика оплати праці, зміна соціальної політики, не прогнозована інфляція. Серед факторів прямого негативного впливу на *продуктивність* у пріоритетних галузях економіки регіону є морально застарілі технології та обладнання, відсутність інновацій, відсутність вітчизняних постачальників потрібних технік і технологій.

За критерієм *обсягів реалізації* продукції та здатності задовольняти попит найменш мінливими, а відповідно більш стабільними до зовнішніх впливів виявилися відразу два напрями діяльності, а саме АПК та ЛПК. Однак порівняння математичного очікування обсягів продукції за комплексами вказує на доцільність виділення АПК, в якого очікувані прогнозовані значення є вищими ніж у ЛПК. Тенденції щодо впливу факторів ризикованості обраних видів діяльності/комплексів підтвердили життєздатність товарів першої необхідності у кризовий період та стабільність попиту на ці продукти. Динаміка показника обсягів реалізованої продукції, яка певною мірою відображає попит на продукцію виробника, у машинобудуванні засвідчила його стрімке зростання у 2006-2011 роках, а разом із тим і збільшення міри ризиків, що пов'язані із веденням господарської діяльності та вплив світової фінансової кризи, яка відобразилася на нестабільності та високому значенні коефіцієнта варіації.

За весь період аналізу найоптимальнішим з точки зору *забезпечення високої оплати праці* є лісогосподарський комплекс. Статистичні показники оцінки міри впливу ризиків, що пов'язані із *продуктивністю праці*, демонструють цікаві тенденції. За весь аналізований період міра ризику у всіх сферах була високою, коефіцієнт варіації був більше 0,5. Найменші ризики у забезпеченні очікуваної продуктивності серед усіх напрямів наявні у лісопромисловому комплексі.

Кризові процеси внесли свої зміни у ранги пріоритетних напрямів щодо забезпечення високої продуктивності і, як результат, за даними 2006-2011 років, лідером за математичним очікуванням та рівнем впливу ризиків (у даному випадку наявний середній рівень ризику) є машинобудування. У цьому напрямі коефіцієнт варіації зменшився у

порівняні із попереднім часовим проміжком на 80%, а середнє значення зросло у два рази. Крім того, досягнення таких показників частково пояснюється високою технологічністю процесів у машинобудуванні, порівняно із АПК.

По суті на всі три комплекси вплив факторів-ризиків, що пов'язані із *продуктивністю праці є критичним*, однак зважаючи на особливості галузі, найперспективнішою щодо швидких темпів нарощення цього критеріального показника є машинобудування. Щодо середньої заробітної плати, то найризикованішим і водночас найкращим щодо очікування його значення у майбутньому є машинобудування, а найоптимальнішим у співвідношенні рівня показника та ризику є лісопромисловий комплекс.

По обсягах реалізованої продукції найризикованішим є машинобудування, а найменш ризиковим - ЛПК. Однак найбільша доля очікуваних обсягів реалізованої продукції припадає у майбутньому періоді на машинобудування, яке покриває за цим показником сукупну частку АПК та ЛПК.

Висновки. Використання посткритеріальних методів оцінки майбутніх ризиків дозволяє розробляти схеми прогнозування виникнення рівня ризиків корельовано з фазами фінансово-економічної кризи на основі аналогового моделювання процесу розгортання поточної ризи. Для результативності такої методики доцільно виділяти такі критерії оцінювання результатів діяльності суб'єктів бізнесу: обсяг реалізації продукції, оплата праці, продуктивність праці, зайнятість і т.д.

Динаміка показників продемонструвала вплив світової фінансової кризи на зайнятість, яка за всіма видами діяльності та пріоритетними напрямками у 2006-2011 роках зменшилася. Однак можна припустити, що було отримано і позитиви від ризиків, а саме збільшення продуктивної зайнятості, що видно по динаміці показника продуктивності праці у 2006-2011 роках. Аналіз ризиків за критеріями у розрізі вибраних напрямів діяльності засвідчив, що саме ці види бізнесу є стратегічними у регіоні і можуть забезпечити за рахунок технологічних чинників суттєве економічне зростання економіки регіону та підтримувати вищі середнього рівні зайнятості, обсягів продукції у кризовий період економіки.

Розроблений аналітичний підхід до оцінки масштабу впливу факторів ризиків (в тому числі і кризових) на результати діяльності суб'єктів підприємницької діяльності може бути використаний як інструмент для прийняття рішень представниками органів влади, інвесторами, з приводу сприятливості впливу зовнішнього середовища та його впливу на ефективність діяльності суб'єктів бізнесу у розрізі видів діяльності та результатів. Крім того, опитувані представники бізнесу зазначили, що саме нестабільність законодавчої бази негативно впливає на ефективність їх роботи.

Вироблена методика може бути застосована і для інших видів діяльності, регіонів чи країни в цілому. Особливо доцільним, на думку авторів, є подальше її удосконалення з можливістю використання у практиці міжнародного бізнесу для оцінки впливу ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що і стане *перспективою* майбутніх досліджень.

Використані джерела інформації:

1. Aswath Damodaran Stern School of Business. Equity Risk Premiums (ERP): Determinants, Estimation and Implications. - September 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oie-res.me/uploads/archive/News%202010/30r-Enclosure%20PoA.pdf>
2. Palepu, Krishna G., and Paul M. Healy. *Business analysis and valuation*. CengageBrain.com, 2008.
3. Rosemann, Michael, and Michael zur Muehlen. "Integrating risks in business process models." (2005): 1-10.
4. Sarasvathy, D. K., Herbert A. Simon, and Lester Lave. "Perceiving and managing business risks: Differences between entrepreneurs and bankers." *Journal of economic behavior & organization* 33.2 (1998): 207-225.
5. Stanley E. Portny. How to Estimate Risk Consequences. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dummies.com/how-to/content/how-to-estimate-risk-consequences.html>
6. Андрушків Б.М., Паляниця В.А. Методи оцінки та аналізу ризику на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/162/knp162_37-41.pdf
7. Гаращук О.В., Целіна Н.О., Мельниченко О.Д. Кількісна оцінка інвестиційних ризиків // Вісник економічної науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/venu/2009_1/13.pdf від 5 вересня 2013 року
8. Доценко І.О. Методичні основи оцінки ризиків підприємницької діяльності як складової системи управління економічною безпекою підприємства [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201154/171-176.pdf>
9. Дубровін В. І., , Льовкін В. М. Оцінювання ризиків інвестиційного портфеля // *Радіоелектроніка, інформатика, управління*. 2011. № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/riu/2011_1/051-055.pdf від 5 вересня 2013 року.
10. Матеріали круглого столу «Зелена карта малого бізнесу України: оцінки та перспективи шляхів розвитку [Електронний ресурс]. – Київ, 2011. – Режим доступу: http://www.irf.ua/files/ukr/programs/rol/green_book2.pdf
11. Попкова К.О. Обґрунтування методів оцінки ризиків інвестиційної діяльності. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/1161/1/%D0%9A.%D0%9E.%D0%9F%D0%9E%D0%9F%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%90~4ooodpi.pdf>
12. Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області до 2015 року. Закарпатська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua/ua/135.htm>
13. Регіони України у післякризовий період: ризики та перспективи розвитку: аналіт. доп. / С.О. Біла, О.В. Шевченко, В.І. Жук та ін.; за ред.. Білої С. – К.: НІСД. – 2011.

- 104 с. – режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Regionu-86b19.pdf>
14. Сливоцький А. Прорив. – 2011/ Сливоцький А. - Видавництво Українського Католицького Університету. – 328 с.
15. Стан зовнішньоекономічних відносин з країнами Європейського Союзу у I півріччі 2009 р. Експрес-випуск Державного комітету статистики № 192 від 10.09.2009 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Стан зовнішньоекономічних відносин з країнами Європейського Союзу у I півріччі 2010 р. Експрес-випуск Державного комітету статистики № 216 від 10.09.2010 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
17. Страхарчук В.П. Концептуальні засади кількісної оцінки ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/3005/1/41.pdf>

Рецензент: Дацій О.І., д.е.н., професор

УДК 336.02

*Гузик М.М.,
к.е.н., доцент кафедри економіки,
Академія муніципального управління, м. Київ
Соколов М.В.,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»*

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЙ ПРИ ОПОДАТКУВАННІ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ

В статті критично аналізується сучасний механізм оподаткування доходів в Україні та можливі напрями його удосконалення в контексті посилення інвестиційної та соціальної функцій.

В статье критически анализируется современный механизм налогообложения доходов в Украине и возможные направления его усовершенствования в контексте усиления инвестиционной и социальной функций.

This paper critically examines the current mechanism of taxation in Ukraine and possible ways of its improvement in the context of increased investment and social functions

Постановка проблеми. Оподаткування доходів є складовою частиною фінансового механізму держави. В будь-якій країні світу фізичні та юридичні особи зобов'язані віддавати частину своїх доходів на загальнодержавні потреби. У результаті розподілу та перерозподілу доходів, з одного боку, держава має можливість регулювати економічні та соціальні процеси в країні, а з іншого боку - формується фінансова база для реалізації делегованих суспільством функцій. Досконалість форм і методів оподаткування свідчить про рівень розвитку держави, її економічних та правових інституцій.